

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 14 lutego 2023 r.

Pozycja 26

POSTANOWIENIE z dnia 31 stycznia 2023 r. Sygn. akt K 10/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Zbigniew Jędrzejewski – przewodniczący
Mariusz Muszyński
Piotr Pszczółkowski
Bogdan Święczkowski – sprawozdawca
Jarosław Wyrembak,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 31 stycznia 2023 r., wniosku Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych o zbadanie zgodności:

art. 30a ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 849) z art. 32 oraz art. 70 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. We wniosku z 4 listopada 2019 r. Krajowa Rada Diagnostów Laboratoryjnych, stanowiąca statutowy organ Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych z siedzibą w Warszawie utworzona na podstawie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 849; dalej: ustawa o diagnostyce laboratoryjnej lub u.d.l.), na podstawie uchwały nr 64/V/2019 Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych z 13 września 2019 r., zakwestionowała zgodność art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 32 oraz art. 70 ust. 4 Konstytucji w przedmiocie zgodności przepisów ustawy o diagnostyce laboratoryjnej obligujących diagnostę laboratoryjnego do opłacenia z własnych środków szkolenia specjalizacyjnego oraz Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego Diagnostów Laboratoryjnych (dalej: PESDL).

1.1. Wnioskodawca, wskazał, że zgodnie z art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji, z wnioskiem o zbadanie zgodności aktów normatywnych z Konstytucją występować mogą m.in.

ogólnokrajowe władze organizacji zawodowych. Stosownie do art. 191 ust. 2 Konstytucji, legitymacja przysługująca wnioskodawcy jest legitymacją szczególną, co oznacza, że przedmiotem wniosku mogą być tylko takie przepisy, które dotyczą spraw objętych zakresem działania wnioskodawcy. Uzasadniając swą legitymację do złożenia wniosku, wnioskodawca stwierdził, że Krajowa Izba Diagnostów Laboratoryjnych jest jednostką organizacyjną samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych utworzoną na podstawie ustawy, co wynika z art. 5 ust. 1 i 3 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej. Argumentację w tym zakresie wnioskodawca wzmocnił przywołaniem właściwych przepisów u.d.l. oraz Statutu Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych, stanowiącego załącznik do uchwały nr 30/2014 Czwartego Krajowego Zjazdu Diagnostów Laboratoryjnych z 6 grudnia 2014 r.

1.2. Wnioskodawca jako przedmiot wniosku wskazał zarzut niezgodności art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 32 oraz z art. 70 ust. 4 Konstytucji. Zgodnie z art. 30a ust. 2 u.d.l. opłatę za szkolenie specjalizacyjne i PESDL ponosi diagnosta laboratoryjny odbywający specjalizację. Zdaniem wnioskodawcy, wprowadzając opłaty za szkolenie i egzamin, ustawodawca bez uzasadnionego powodu zróżnicował sytuację prawną diagnostów laboratoryjnych względem innych grup zawodowych, w szczególności lekarzy i lekarzy dentyków. Koszty szkoleń i egzaminów tych podmiotów, które – tak jak diagnostów laboratoryjnych – wykonują zawody medyczne, są bowiem finansowane ze środków publicznych. Przy czym zgodnie z art. 30 u.d.l. „[d]iagnosta laboratoryjny ma prawo i obowiązek pogłębiania i aktualizowania wiedzy i umiejętności zawodowych, w tym w szczególności ma prawo do uzyskiwania tytułu specjalisty w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia”. Z kolei art. 30a ust. 1 u.d.l. stanowi, że „[d]iagnosta laboratoryjny uzyskuje tytuł specjalisty, o którym mowa w art. 30, po odbyciu szkolenia specjalizacyjnego, ustalonego programem specjalizacji i zdaniu Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego Diagnostów Laboratoryjnych, zwanego dalej «PESDL»”. Zgodnie zaś z art. 30a ust. 4 u.d.l., „[m]inister właściwy do spraw zdrowia może, w ramach środków budżetu państwa, których jest dysponentem, dofinansować koszty związane ze szkoleniem specjalizacyjnym diagnostów laboratoryjnych”.

1.3. Wnioskodawca, uzasadniając zarzut naruszenia art. 32 Konstytucji przez art. 30a ust. 2 u.d.l., wskazał, że zaskarżony przepis zobowiązuje diagnostów laboratoryjnych do opłaty za szkolenie specjalizacyjne i egzamin z własnych środków, podczas gdy ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyki (Dz. U. z 2020 r. poz. 514, ze zm.; dalej: ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentyki) wraz z aktami wykonawczymi nie przewidują opłat za szkolenia wynikające z odbywania stażu lub specjalizacji przez lekarzy. Zdaniem wnioskodawcy, regulacja taka budzi wątpliwości natury konstytucyjnej, w szczególności w aspekcie naruszenia konstytucyjnej zasady równości gwarantowanej przez art. 32 Konstytucji. Stwierdził, że cechą istotną podmiotów, do których odnosi się gwarancja równego traktowania, jest wykonywanie zawodu medycznego. W jego ocenie, diagnosta laboratoryjny, podobnie jak lekarz i lekarz dentyki, jest regulowanym, samodzielnym zawodem medycznym oraz zawodem zaufania publicznego, do którego dostęp podlega określonym ograniczeniom. Zatem różnicowanie poszczególnych grup zawodowych, gdyby miało być w ogóle dopuszczalne, musiałoby być poprzez istotne cechy uzasadnione. Podniósł, że zaskarżony przepis prowadzi do niedopuszczalnej dyskryminacji diagnostów laboratoryjnych w życiu gospodarczym w rozumieniu art. 32 ust. 2 Konstytucji.

W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 70 ust. 4 Konstytucji wskazał, że niekonstytucyjność art. 30a ust. 2 u.d.l. wynika ze „sprzeczności z treścią konstytucyjnego prawa do nauki oraz konstytucyjną zasadą równości poprzez stworzenie sytuacji dyskryminującej dla pewnej kategorii podmiotów przez wyłączenie ich z grupy osób uprawnionych do korzystania z faworyzujących, bardziej korzystnych przepisów”. W jego ocenie, obligowanie diagnosty

laboratoryjnego do opłacenia kosztów całego szkolenia specjalizacyjnego oraz PESDL w sytuacji, w której dla grupy zawodowej lekarzy i lekarzy dentyści przepisy ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry nie przewidują finansowania szkolenia specjalizacyjnego oraz samego egzaminu końcowego (o ile jest to pierwsza próba) ze środków własnych lekarza czy lekarza dentystry, budzi uzasadnione wątpliwości co do zachowania konstytucyjnej zasady równości oraz zgodności z art. 70 ust. 4 Konstytucji.

2. W piśmie z 7 sierpnia 2020 r., Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie zgłasza udziału w postępowaniu.

3. W piśmie z 22 lutego 2021 r., Prokurator Generalny (dalej także: PG), przedstawił stanowisko, zgodnie z którym art. 30a ust. 2 u.d.l. jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji, a w pozostałym zakresie postępowanie powinno podlegać umorzeniu – na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

Zdaniem Prokuratora Generalnego, wnioskodawca, powołując art. 32 Konstytucji jako wzorzec kontroli, co prawda w uzasadnieniu wniosku dokonał rozróżnienia zakresu normowania obu jednostek redakcyjnych tego przepisu, które odnoszą się do: nakazu równego traktowania podmiotów podobnych (art. 32 ust. 1 Konstytucji) oraz zakazu dyskryminacji (art. 32 ust. 2 Konstytucji), jednak nie przedstawił odrębnej argumentacji na poparcie zarzutu naruszenia przez zakwestionowany przepis konstytucyjnego zakazu dyskryminacji. Powyższe implikuje umorzenie postępowania dotyczącego badania zgodności art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 32 ust. 2 Konstytucji, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

Prokurator Generalny uznał, że nie jest adekwatnym wzorcem kontroli w niniejszej sprawie wskazany we wniosku art. 70 ust. 4 Konstytucji. Niezależnie od powyższego, PG stwierdził, że uzasadnienie zarzutu naruszenia art. 70 ust. 4 Konstytucji przez zaskarżony przepis jest niezwykle lakoniczne. W ocenie PG, postępowanie w zakresie badania zgodności art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 70 ust. 4 Konstytucji także podlega umorzeniu, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

Dokonując oceny zgodności art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 32 ust. 1 Konstytucji, PG wskazał, że chociaż diagności laboratoryjni oraz lekarze i lekarze dentyści mieszczą się w zbiorczej grupie osób wykonujących zawód medyczny, to nie charakteryzują się wspólną cechą istotną, która uzasadniałaby równe ich traktowanie w sferze ponoszenia kosztów szkolenia specjalizacyjnego. W konsekwencji PG stwierdził, że art. 30a ust. 2 u.d.l. jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

4. W piśmie z 29 kwietnia 2021 r., Marszałek Sejmu przedstawił stanowisko Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Sejm), zgodnie z którym art. 30a ust. 2 u.d.l. jest zgodny z art. 32 Konstytucji. Ponadto wniósł o umorzenie postępowania w pozostałym zakresie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Zdaniem Sejmu, wnioskodawca, formułując zarzut naruszenia art. 70 ust. 4 Konstytucji, nie wskazał argumentów lub dowodów na poparcie zarzutu niekonstytucyjności. Ponadto przywołanego przez wnioskodawcę wzorca nie można uznać, na gruncie niniejszej sprawy, za adekwatny wzorzec kontroli.

Odnosząc się do oceny zgodności art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 32 ust. 1 Konstytucji, Sejm podniósł, że fakt uznania zawodu diagnosty laboratoryjnego za zawód medyczny nie jest relewantną przesłanką przesądzającą o konieczności objęcia finansowaniem z budżetu państwa kosztów szkolenia specjalizacyjnego i PESDL. Sejm uznał, że diagności laboratoryjni i przedstawiciele innych zawodów medycznych są podmiotami różnymi, a zatem nie można uznać, iż brak finansowania ich szkolenia specjalizacyjnego i PESDL z budżetu państwa jest przeja-

wem dyskryminacji. W związku z powyższym Sejm wniósł o stwierdzenie, że art. 30a ust. 2 u.d.l. jest zgodny z art. 32 Konstytucji.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Postanowieniem z 9 lipca 2020 r. (sygn. Tw 15/19, OTK ZU B/2020, poz. 327), Trybunał Konstytucyjny nadał dalszy bieg wnioskowi Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych (dalej: wnioskodawca) o zbadanie zgodności art. 30a ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 849; dalej: ustawa o diagnostyce laboratoryjnej lub u.d.l.) z art. 32 oraz art. 70 ust. 4 Konstytucji w przedmiocie zgodności przepisów ustawy o diagnostyce laboratoryjnej obligujących diagnostę laboratoryjnego do opłacenia z własnych środków szkolenia specjalizacyjnego oraz Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego Diagnostów Laboratoryjnych (dalej: PESDL).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, Trybunał Konstytucyjny zobligowany jest do oceny – na każdym etapie postępowania – czy w sprawie nie zachodzi negatywna przesłanka procesowa powodująca konieczność umorzenia postępowania (por. postanowienia TK z: 20 listopada 2019 r. sygn. K 2/18, OTK ZU A/2019, poz. 63; 11 marca 2020 r., sygn. K 33/16, OTK ZU A/2020, poz. 10). Wydanie – w fazie „kontroli wstępnej” – postanowienia o nadaniu wnioskowi czy skardze konstytucyjnej dalszego biegu nie zwalnia Trybunału z obowiązku badania dopuszczalności orzekania w dalszych fazach postępowania (por. postanowienie z 21 października 2003 r., sygn. SK 41/02, OTK ZU A/2003, nr 8, poz. 89).

Mając powyższe na uwadze, Trybunał Konstytucyjny, orzekając w obecnym składzie, zbadał wniosek pod kątem spełnienia wymagań formalnych określonych w Konstytucji, a doprecyzowanych w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

2. Zgodnie z art. 191 ust. 1 pkt 4 i ust. 2 w związku z art. 188 pkt 1 Konstytucji, ogólnokrajowe władze organizacji zawodowych mogą wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie zbadania zgodności ustawy z Konstytucją, jeżeli taka ustawa (szerzej: akt normatywny) dotyczy spraw objętych ich zakresem działania.

Do ogólnych wymogów wniosku, zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 1-6 u.o.t.p.TK, należą: oznaczenie podmiotu uprawnionego do złożenia wniosku; podanie podstawy prawnej działania podmiotu uprawnionego do złożenia wniosku; oznaczenie rodzaju pisma procesowego; określenie kwestionowanego aktu normatywnego lub jego części; wskazanie wzorca kontroli oraz uzasadnienie. Z kolei uzasadnienie powinno zawierać (art. 47 ust. 2 u.o.t.p.TK): „1) przywołanie treści kwestionowanego wnioskiem przepisu wraz z jego wykładnią; 2) przywołanie treści wzorców kontroli wraz z ich wykładnią; 3) określenie problemu konstytucyjnego i zarzutu niekonstytucyjności; 4) wskazanie argumentów lub dowodów na poparcie zarzutu niekonstytucyjności”.

Wnioskodawca – stosownie do art. 48 ust. 2 pkt 1 u.o.t.p.TK – dołączył do wniosku uchwałę nr 64/V/2019 z 13 września 2019 r. w sprawie skierowania wniosku do Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał ustalił, że uchwała Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych została podjęta przez ogólnokrajową władzę organizacji zawodowej, o jakiej mowa w art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji (art. 36 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 47 pkt 1 u.d.l.) i wyraża wolę wystąpienia z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego (§ 1). Uchwała określa przedmiot i wzorce kontroli (§ 1), które są tożsame z zakresem zaskarżenia wyznaczonym w złożonym wniosku. Upoważnia także Prezesa Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych do udziele-

nia pełnomocnictwa do sporządzenia wniosku i reprezentowania wnioskodawcy w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym (§ 3). W związku z powyższym Trybunał stwierdził, że wniosek o zbadanie konstytucyjności zakwestionowanych przepisów ustawy pochodzi od podmiotu uprawnionego (art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji).

W myśl art. 191 ust. 2 Konstytucji, ogólnokrajowe władze organizacji zawodowych są uprawnione do inicjowania abstrakcyjnej kontroli norm, jeżeli kwestionowany przez nie akt normatywny dotyczy spraw objętych ich zakresem działania. Stosownie do art. 48 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, wnioskodawca – powołując przepis prawa lub statutu – powinien uzasadnić, że to właśnie kwestionowany akt normatywny lub jego część dotyczy spraw objętych zakresem jego działania. Wnioskodawca, wypełniając dyspozycję wymienionego przepisu u.o.t.p.TK, wskazał m.in. na art. 47 pkt 8 u.d.l. oraz na § 7 ust. 1 Statutu Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych, stanowiącego załącznik do uchwały nr 30/2014 Czwartego Krajowego Zjazdu Diagnostów Laboratoryjnych z 6 grudnia 2014 r. (dalej: statut). Pierwszy z nich stanowi, że do zakresu działania wnioskodawcy należy koordynowanie doskonalenia zawodowego diagnostów laboratoryjnych, drugi określa zadania wnioskodawcy. Wśród wymienionych w statucie zadań znajdują się m.in.: ochrona interesów zawodowych diagnostów laboratoryjnych; kodyfikowanie zasad etyki zawodowej diagnostów laboratoryjnych; działanie na rzecz stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez diagnostów laboratoryjnych oraz przedstawianie wniosków właściwym organom w zakresie stanowienia i stosowania prawa w diagnostyce laboratoryjnej. Zakres powyższych zadań – jak podkreślił wnioskodawca – znajduje umocowanie w art. 35 pkt 1-4 u.d.l., który zobowiązuje go m.in. do ochrony interesów zawodowych członków samorządu diagnostów laboratoryjnych.

3. Wnioskodawca uczynił przedmiotem wniosku zarzut niezgodności art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 32 oraz art. 70 ust. 4 Konstytucji. Kwestionowany przepis, w czasie formułowania wniosku do Trybunału Konstytucyjnego, miał następujące brzmienie: „Opłatę za szkolenie specjalizacyjne i PESDL ponosi diagnosta laboratoryjny odbywający specjalizację”.

4. Trybunał Konstytucyjny ustalił, że 15 września 2022 r. została uchwalona ustawa o medycynie laboratoryjnej (ogłoszona 9 listopada 2022 r. w Dz. U. poz. 2280; dalej: ustawa o medycynie laboratoryjnej lub u.m.l.), która na mocy jej art. 166 weszła w życie 10 grudnia 2022 r. – z wyjątkami tamże wskazanymi. Zgodnie z art. 165 u.m.l. z dniem 10 grudnia 2022 r. utraciła moc ustawa o diagnostyce laboratoryjnej.

4.1. Trybunał Konstytucyjny dokonał analizy przepisów przejściowych zamieszczonych w ustawie o medycynie laboratoryjnej. Zgodnie z art. 156 u.m.l. diagnosta laboratoryjny, który rozpoczął specjalizację, szkolenie specjalizacyjne, realizację podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez uczestnictwo w ciągłym szkoleniu na podstawie przepisów dotychczasowych, kontynuuje je na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych.

W myśl art. 157 u.m.l. jednostki szkolące, prowadzące dotychczas szkolenia specjalizacyjne, posiadające w dniu wejścia w życie nowej ustawy akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego diagnostów laboratoryjnych przyznane na podstawie przepisów ustawy uchylanej, stają się z dniem wejścia w życie nowej ustawy jednostkami szkolącymi, o których mowa w art. 32 ust. 1 u.m.l., i mogą prowadzić szkolenia specjalizacyjne diagnostów laboratoryjnych przez okres udzielonej im akredytacji. Jednostki te zostają z urzędu wpisane na listę jednostek posiadających akredytację, o której mowa w art. 33 ust. 4 pkt 1 u.m.l.

Programy szkolenia specjalizacyjnego oraz programy szkolenia specjalizacyjnego uzupełniającego, o których mowa w art. 30e ust. 3 u.d.l., obowiązujące przed dniem wejścia w życie u.m.l. zachowują ważność do dnia wejścia w życie nowych programów szkolenia specjalizacyjnego, o których mowa w art. 38 ust. 1 u.m.l. Program szkolenia specjalizacyjne-

go oraz program szkolenia specjalizacyjnego uzupełniającego są aktualizowane przez zespół ekspertów zgodnie z postępem wiedzy, jednak nie rzadziej niż co 5 lat (art. 38 ust. 8 u.m.l.).

Zgodnie z art. 157 ust. 4-7 u.m.l. „4. Członkowie zespołów ekspertów do spraw programów szkolenia specjalizacyjnego, o których mowa w art. 30b ust. 8 ustawy uchylanej w art. 165, działających przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stają się z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy członkami zespołów ekspertów, o których mowa w art. 38 ust. 4.

5. Rejestr diagnostów laboratoryjnych odbywających specjalizację prowadzony na podstawie art. 30j ustawy uchylanej w art. 165 staje się z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rejestrem, o którym mowa w art. 43 ust. 1.

6. Czynności kontrolne, o których mowa w art. 30c ust. 4 ustawy uchylanej w art. 165, prowadzone przez zespół kontrolny, powołany przez dyrektora Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego, w zakresie realizacji szkolenia specjalizacyjnego wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są kontynuowane na podstawie przepisów dotychczasowych.

7. Wnioski o:

1) rozpoczęcie szkolenia specjalizacyjnego, o których mowa w art. 30g ust. 1 pkt 1 ustawy uchylanej w art. 165,

2) przystąpienie do Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego Diagnostów Laboratoryjnych, o których mowa w art. 30q ust. 1 ustawy uchylanej w art. 165,

3) uznanie uzyskanego za granicą tytułu specjalisty w dziedzinie diagnostyki laboratoryjnej za równoważny z tytułem specjalisty uzyskanym w Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w art. 30zc ust. 1 ustawy uchylanej w art. 165

– złożone i nierozpatrzone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy podlegają rozpatrzeniu na podstawie przepisów dotychczasowych”.

Art. 158 u.m.l. stanowi, że: „1. Przewodniczący i członkowie Państwowej Komisji Egzaminacyjnej, o której mowa w art. 30s ust. 2 ustawy uchylanej w art. 165, powołanej do przeprowadzania Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego Diagnostów Laboratoryjnych, działającej przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stają się odpowiednio przewodniczącym i członkami Państwowej Komisji Egzaminacyjnej, o których mowa w art. 52 ust. 3.

2. Testy, pytania i zadania egzaminacyjne opracowane w związku z Państwowym Egzaminem Specjalizacyjnym Diagnostów Laboratoryjnych, o którym mowa w art. 30a ust. 1 ustawy uchylanej w art. 165, przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uznaje się za opracowane i udostępniane w trybie przewidzianym w niniejszej ustawie”.

W odniesieniu do wskazanych wyżej – m.in. – wniosków o rozpoczęcie szkolenia specjalizacyjnego i przystąpienia do PESDL, złożonych i nierozpatrzonych przed dniem wejścia w życie u.m.l., podlegają one rozpatrzeniu na podstawie przepisów dotychczasowych.

Zgodnie z art. 164 ust. 1 u.m.l. dotychczasowe przepisy wykonawcze, między innymi dotyczące wysokości opłaty za przystąpienie do PESDL (wydane na podstawie art. 30zb uchylanej ustawy o diagnostyce laboratoryjnej), zachowują moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych (odnośnie do opłaty za PESDL - wydanych na podstawie art. 61 u.m.l.), nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy o medycynie laboratoryjnej. Wobec tego w tym zakresie obowiązuje rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2016 r. w sprawie specjalizacji i uzyskiwania tytułu specjalisty przez diagnostów laboratoryjnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1338). Mianowicie wysokość opłaty za PESDL wynosi 450 zł (§ 18 rozporządzenia). W przypadku przystępowania wyłącznie do egzaminu teoretycznego albo wyłącznie do egzaminu praktycznego wchodzącego w skład PESDL wysokość opłaty wynosi 225 zł (§ 19 rozporządzenia).

Konkludując zatem, zgodnie z przepisami przejściowymi zamieszczonymi w ustawie o medycynie laboratoryjnej (art. 156 u.m.l.), diagnosta laboratoryjny, który rozpoczął specja-

lizację, szkolenie specjalizacyjne, realizację podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez uczestnictwo w ciągłym szkoleniu na podstawie przepisów ustawy o diagnostyce laboratoryjnej, kontynuuje je na zasadach określonych na podstawie tychże przepisów.

W związku z tym, że norma prawna zawarta w zaskarżonym artykule nadal jest stosowana, Trybunał odniósł się do zarzutów zawartych we wniosku.

4.1.1. W odniesieniu do kwestionowanej we wniosku odpłatności przewidzianej dla diagnostów laboratoryjnych za szkolenie specjalizacyjne co do wniosków o rozpoczęcie szkolenia specjalizacyjnego i przystąpienia do PESDL, złożonych i nierozpatrzonych przed dniem wejścia w życie ustawy o medycynie laboratoryjnej, które podlegałyby rozpatrzeniu na podstawie przepisów uchylonej ustawy o diagnostyce laboratoryjnej, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że postępowanie dotyczące badania zgodności 30a ust. 2 u.d.l. z art. 32 ust. 2 oraz art. 70 ust. 4 Konstytucji podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

4.1.2. Wnioskodawca uczynił przedmiotem wniosku zarzut niezgodności art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 32 oraz art. 70 ust. 4 Konstytucji.

Uzasadniając zarzut naruszenia art. 70 ust. 4 Konstytucji, wnioskodawca podniósł, że „niekonstytucyjność art. 30a ust. 2 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej wynika ze sprzeczności z treścią konstytucyjnego prawa do nauki oraz konstytucyjną zasadą równości poprzez stworzenie sytuacji dyskryminującej dla pewnej kategorii podmiotów przez wyłączenie ich z grupy osób uprawnionych do korzystania z faworyzujących, bardziej korzystnych przepisów”. W jego ocenie, obligowanie diagnosty laboratoryjnego do opłacenia kosztów całego szkolenia specjalizacyjnego oraz PESDL w sytuacji, w której dla grupy zawodowej lekarzy i lekarzy dentyistów przepisy ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (Dz. U. z 2022 r. poz. 1731, ze zm.; dalej: ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentyisty) nie przewidują finansowania szkolenia specjalizacyjnego oraz samego egzaminu końcowego (o ile jest to pierwsza próba) ze środków własnych lekarza czy lekarza dentyisty budzi uzasadnione wątpliwości co do zachowania konstytucyjnej zasady równości oraz zgodności z art. 70 ust. 4 Konstytucji.

Przywołany przez wnioskodawcę wzorzec kontroli stanowi, że „[w]ładze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. W tym celu tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów. Warunki udzielania pomocy określa ustawa”.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że we wniosku nie uzasadniono należycie zarzutu niezgodności art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 70 ust. 4 Konstytucji.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się, że „przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie. Przynajmniej w piśmie procesowym argumenty mogą być mniej lub bardziej przekonujące (...), lecz zawsze muszą być argumentami «nadającymi się» do rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny” (wyroki z: 19 października 2010 r., sygn. P 10/10, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 78; 28 listopada 2013 r., sygn. K 17/12, OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 125; 12 grudnia 2013 r., sygn. K 5/13, OTK ZU nr 9/A/2013, poz. 137; 14 grudnia 2017 r., sygn. K 17/14, OTK ZU A/2018, poz. 4, postanowienia z: 1 kwietnia 2014 r., sygn. K 42/12, OTK ZU nr 4/A/2014, poz. 43; 4 listopada 2015 r., sygn. K 9/14, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 170). Podkreślano przy tym, że „[w]skazanie w *petitum* wzorca kontroli, przy respektowaniu generalnej zasady, jaką jest domniemanie konstytucyjności aktu normatywnego, bez szczegółowego odniesienia się do niego w uzasadnieniu lub lakoniczne sformułowanie zarzutu niekonstytucyjności nie może (...) zostać uznane za «uzasadnienie postawionego zarzutu, z powołaniem dowodów na jego poparcie» w rozumieniu przepisów regulujących postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym” (postanowienie z 16 kwietnia 2014 r., sygn. P 37/13, OTK ZU nr 4/A/2014, poz. 49; zob. również postanowienia z: 24 marca 2015 r., sygn. P 72/14, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 40; 13 maja 2015 r., sygn. P 58/15, OTK ZU nr 5/A/2015, poz. 69).

Podjęta przez wnioskodawcę próba argumentacji na rzecz tezy o naruszeniu art. 70 ust. 4 Konstytucji jest niezwykle lakoniczna. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że we wniosku zabrakło wywodów dotyczących wskazywanego wzorca kontroli i jego interpretacji. Wnioskodawca nie odniósł się na przykład do zagadnienia, że w świetle dotychczasowego orzecznictwa adekwatność wzorca z art. 70 ust. 4 Konstytucji może budzić wątpliwości. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wyraża się pogląd, że wolności określone w art. 70 Konstytucji, następujące po ust. 1, powinny być rozumiane jako wtórne, instrumentalne w stosunku do prawa do nauki wynikającego z ustępu 1 art. 70 Konstytucji. Prawo do nauki, którego korelatem są odpowiednie powinności władzy publicznej, stanowi w swej istocie gwarancję dostępności i powszechności, a nie nieodpłatności kształcenia. Celem i istotą prawa do nauki jest bowiem stworzenie jednostce realnych szans kształcenia na różnych poziomach edukacyjnych, w tym także z uwzględnieniem edukacji na poziomie wyższym. Formy urzeczywistniania tego prawa z reguły przybierają bardzo złożoną postać i nie wyczerpują się w instrumentach i rozwiązaniach należących do tej samej, jednej tylko kategorii środków. Obok wspierania, czy rozwijania systemu szkół publicznych, dotowanych bezpośrednio ze źródeł budżetowych, powszechnie stosowanymi instrumentami dostępności do studiów i wyrównywania szans różnych grup społeczeństwa są systemy pomocy socjalnej, stypendialnej, organizowanie odpowiedniej infrastruktury finansowej, poprzez tworzenie systemu pożyczek bankowych oraz rozwiązań podatkowych, a także różne formy wspierania prywatnych instytucji edukacyjnych; w tym również szkół wyższych (por. wyrok TK z 8 listopada 2000 r., sygn. SK 18/99, OTK ZU nr 7/2000, poz. 258). Na marginesie przedstawionych rozważań TK stwierdził na gruncie niniejszego wniosku, że w art. 30a ust. 4 u.d.l. przewidziano możliwość dofinansowania przez Ministra Zdrowia z budżetu państwa kosztów związanych ze szkoleniem specjalizacyjnym diagnostów laboratoryjnych.

W istocie wnioskodawca ograniczył się do wyrażenia przekonania o niezgodności art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 70 ust. 4 Konstytucji, bez wykazania dostatecznie zasadności swego zarzutu. Trybunał nie może na gruncie ogólnie zarysowanego zarzutu wstępować w rolę wnioskodawcy i uszczegóławiać przedmiot zaskarżenia tak, by dopasować go do narzuconej przez wnioskodawcę perspektywy kontroli konstytucyjności. Prowadziłoby to do niedopuszczalnego przerwania na Trybunał Konstytucyjny ciężaru argumentacji i udowodnienia stawianych zarzutów.

W konsekwencji brak należytego uzasadnienia zarzutu niezgodności art. 30a ust. 2 u.d.l. z art. 70 ust. 4 Konstytucji stanowi przesłankę umorzenia postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK).

4.1.3. Trybunał Konstytucyjny stwierdził również, że wnioskodawca, powołując jako wzorzec kontroli art. 32 Konstytucji (ust. 1 – zasada równości i ust. 2 – zakaz dyskryminacji), w uzasadnieniu wniosku dokonał co prawda rozróżnienia zakresu normowania obu jednostek redakcyjnych tego przepisu, jednak nie przedstawił w istocie odrębnej argumentacji na poparcie zarzutu naruszenia przez zakwestionowany przepis konstytucyjnego zakazu dyskryminacji.

Trybunał Konstytucyjny wskazał na linię orzecniczą, która w dyskryminacji dopatruje się kwalifikowanego przejawu nierównego traktowania, wyrażającego się w świadomym i celowym, a przy tym konstytucyjnie zabronionym, różnicowaniu przez prawodawcę podmiotów prawa wyłącznie przez wzgląd na ich indywidualne cechy osobowe bądź różnicowaniu z innych – dających się ujawnić w toku wykładni – pobudek (celów), zasługujących na szczególne potępienie (por. wyroki z: 20 czerwca 2017 r., sygn. K 16/15, OTK ZU A/2017, poz. 49; 5 lipca 2011 r., sygn. P 14/10, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 49; 29 stycznia 2013 r., sygn. SK 28/11, OTK ZU nr 1/A/2013, poz. 5; 3 grudnia 2013 r., sygn. P 40/12, OTK ZU nr 9/A/2013, poz. 133).

Wobec tego, jeśli argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu konkretnego wniosku wyczerpuje się w dowodzeniu, że kwestionowana w nim regulacja nie wypełnia kryteriów ujętych w „teście równości”, wykorzystywanym do oceny zgodności przepisów prawnych z art. 32 ust. 1 Konstytucji, a więc w uzasadnieniu tym nie powołano odrębnych, specyficznych argumentów mających świadczyć o równoległym naruszeniu art. 32 ust. 2 Konstytucji, to zakres orzekania należy ograniczyć do pierwszego z ustępów tego artykułu (por. wyroki z: 16 grudnia 2009 r., sygn. K 49/07, OTK ZU nr 11/A/2009, poz. 169; 3 grudnia 2013 r., sygn. P 40/12; oraz postanowienia z: 22 czerwca 2016 r., sygn. P 70/15, OTK ZU A/2016, poz. 47). Twierdzenie, że prawodawca naruszył zakaz dyskryminacji, wymaga zatem przedstawienia innych argumentów niż twierdzenie, że naruszono nakaz równego traktowania podmiotów podobnych. „Aby dowieść naruszenia art. 32 ust. 2 Konstytucji, należy wykazać w szczególności, że a) różnicowanie opiera się na indywidualnej osobowej cesze adresata normy oraz b) wprowadzone kryterium różnicowania jest zakazane konstytucyjnie” (postanowienia z: 22 lipca 2015 r., sygn. SK 20/14, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 115; 16 czerwca 2020 r., sygn. SK 38/19, OTK ZU A/2020, poz. 25).

Na tym tle Trybunał Konstytucyjny ustalił, że argumentacja dotycząca zakazu dyskryminacji zaprezentowana we wniosku inicjującym postępowanie w niniejszej sprawie wspiera *de facto* zarzut naruszenia przez zaskarżony przepis zasady równości wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Powyższe prowadzi do uznania, że postępowanie dotyczące badania zgodności 30a ust. 2 u.d.l. z art. 32 ust. 2 Konstytucji podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że wnioskodawca nie dopełnił również obowiązku uzasadnienia niezgodności przedmiotu kontroli ani nie przedstawił argumentów lub dowodów na poparcie zarzutów naruszenia zasady równości, wywodzonych przez niego z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

O naruszeniu zasady równości można mówić w sytuacjach, w których ustawodawca podmioty podobne, tzn. odznaczające się w jednakowym stopniu taką samą cechą relewantną (prawnie istotną), traktuje odmiennie bez konstytucyjnego uzasadnienia. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w zakresie rozumienia zasady równości wynikającej z art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz wymagań formalnych związanych z uzasadnieniem zarzutu naruszenia tej zasady przez przepis prawa zostało dostatecznie precyzyjnie objaśnione (zob. podsumowujące wyrok z 30 września 2015 r., sygn. K 3/13, OTK ZU A/2015, nr 8, poz. 125; wyrok z 3 grudnia 2015 r., sygn. K 34/15, OTK ZU A/2015, nr 11, poz. 185).

Jak wskazano w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (zob. postanowienie z 16 lipca 2020 r., sygn. P 107/15, OTK ZU A/2020, poz. 34; wyrok z 12 lipca 2012 r., sygn. P 24/10, OTK ZU A/2012, nr 7, poz. 79), podsumowując jednolite w tym zakresie poglądy Trybunału, „ocena regulacji prawnej z punktu widzenia zasady równości wymaga rozpatrzenia trzech zagadnień. Po pierwsze, należy ustalić, czy można wskazać wspólną cechę istotną, uzasadniającą równe traktowanie określonych podmiotów, co wymaga przeprowadzenia analizy treści i celu aktu normatywnego, w którym została zawarta kontrolowana norma prawna. Po drugie, konieczne jest stwierdzenie, czy prawodawca zróżnicował prawa lub obowiązki podmiotów znajdujących się w takiej samej lub podobnej sytuacji prawnie relewantnej. Po trzecie wreszcie, jeżeli prawodawca odmiennie potraktował podmioty charakteryzujące się wspólną cechą istotną, to – mając na uwadze, że zasada równości nie ma charakteru absolutnego – niezbędne okazuje się rozważenie, czy wprowadzone od tej zasady odstępstwo można uznać za dopuszczalne”. Odstępstwo takie jest dozwolone, jeżeli zróżnicowanie odpowiada wymogom relewancji (a więc pozostaje w bezpośrednim, racjonalnym związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma), proporcjonalności (co powoduje konieczność sprawdzenia, czy waga interesu, któremu zróżnicowanie ma słu-

żyć, pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania) oraz powiązania z innymi normami, zasadami lub wartościami konstytucyjnymi, w tym w szczególności z zasadą sprawiedliwości społecznej. „Nie zawsze (...) zróżnicowane traktowanie podmiotów podobnych będzie oznaczać naruszenie zasady równości (...). Jeżeli zróżnicowanie takie nie nosi znamion arbitralności i znajduje uzasadnienie w innych wartościach, zasadach czy normach konstytucyjnych będzie pozostawać w zgodzie z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Podkreślić przy tym należy, że ocena przyjmowanych przez ustawodawcę kryteriów zróżnicowania zależy od dziedziny stosunków, jakich dotyczy badana regulacja prawna. Im mniejsza ranga lub ochrona wartości konstytucyjnych towarzyszących zaskarżonemu unormowaniu, tym większa dopuszczalna swoboda ustawodawcy wyboru cech wprowadzających zróżnicowanie (...). Natomiast ostateczna ocena, czy regulacja nie prowadzi do naruszenia tej zasady, pozostawiona jest Trybunałowi” (wyrok z 4 grudnia 2018 r., sygn. P 12/17, OTK ZU A/2018, poz. 71).

Inicjujący niniejsze postępowanie wskazał, że wspólną cechą istotną podmiotów, tj. diagnostów laboratoryjnych, lekarzy i lekarzy dentyistów, do których odnosi się gwarancja równego traktowania, jest wykonywanie przez nich zawodu medycznego.

Wskazywany we wniosku fakt przynależności do kategorii osób wykonujących zawód medyczny ma być cechą relewantną decydującą o takim podobieństwie diagnostów laboratoryjnych do lekarzy i lekarzy dentyistów, która stanowić ma przesłankę równego traktowania tych zawodów w sferze ponoszenia kosztów egzaminu i szkolenia specjalizacyjnego.

Trybunał Konstytucyjny wskazał na definicję osoby wykonującej zawód medyczny i zwrócił uwagę na szerokie rozumienie tego pojęcia. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 633, ze zm.; dalej: ustawa o działalności leczniczej) określenie osoba wykonująca zawód medyczny oznacza osobę uprawnioną na podstawie odrębnych przepisów do udzielania świadczeń zdrowotnych oraz osobę legitymującą się nabyciem fachowych kwalifikacji do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny. W literaturze przedmiotu wskazuje się natomiast, że pojęcie osoby wykonującej zawód medyczny „odnosi się do osób, które fachowo, stale i w celach zarobkowych zajmują się wykonywaniem zajęcia mającego związek z medycyną i które mają odpowiednie kwalifikacje. Przez kwalifikacje należy rozumieć zasób wiedzy i umiejętności wymaganych do udzielania świadczeń zdrowotnych” (A. Kolosa, *Zdaniem Państwowej Inspekcji Pracy*, PiZS 2000/7-8, s. 54). „Pojęcie osoby wykonującej zawód medyczny obejmuje osoby wykonujące zawody, których status jest określony ustawowo, jak i zawody, które nie mają na gruncie obowiązującego prawa takiego uregulowania” (M. Dercz, komentarz do art. 2 [w:] *Ustawa o działalności leczniczej. Komentarz*; Lex).

Należy zauważyć, że w grupie osób wykonujących zawód medyczny są osoby, które na podstawie odrębnych przepisów uprawnione są do wykonywania świadczeń zdrowotnych. Do tej kategorii zalicza się w szczególności: lekarzy, zgodnie z ustawą o zawodach lekarza i lekarza dentyisty; felczerów, zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 1950 r. o zawodzie felczera (Dz. U. z 2022 r. poz. 1529); pielęgniarki i położne, zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2702), a także diagnostów laboratoryjnych.

Definicja oraz poglądy wyrażane w doktrynie prowadzą zatem do konstatacji, że osoby wykonujące zawód medyczny to kategoria zbiorcza i zróżnicowana. Dodatkowo można wskazać, że zróżnicowanie w ramach grupy osób wykonujących zawód medyczny dostrzeżono również w orzecznictwie, np. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie w wyroku z 8 października 2013 r. o sygn. akt I SA/Sz 464/13 (Lex nr 1382020) stwierdził, że neuroterapeuta jest osobą wykonującą zawód medyczny, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy

o działalności leczniczej, w ramach którego świadczy usługi w zakresie opieki medycznej służące przywracaniu i poprawie zdrowia.

Trybunał stwierdził, że chociaż diagności laboratoryjni oraz lekarze i lekarze dentyści należą do kategorii osób, które wykonują zawód medyczny, to jest to kategoria zbiorcza, w skład której wchodzi osoby o zróżnicowanych kwalifikacjach do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny. W konsekwencji należy uznać, że wnioskodawca nie uzasadnił twierdzenia, iż diagności laboratoryjni oraz lekarze i lekarze dentyści charakteryzują się wspólną cechą istotną (relewantną), która uzasadniałaby równe ich traktowanie w sferze ponoszenia kosztów egzaminu i szkolenia specjalizacyjnego. Za cechą relewantną nie można uznać samej przynależności diagnostów laboratoryjnych do grupy osób wykonujących zawód medyczny.

Wnioskodawca nie wykazał zatem, że porównywane grupy zawodowe mają wspólną cechę istotną z punktu widzenia celu kwestionowanej regulacji, ponieważ przynależność do zawodów medycznych sama przez się nie implikuje wniosku, że wszystkie zawody tą kategorią objęte mają być tak samo traktowane we wszystkich sferach związanych z wykonywaniem zawodów, w tym w szczególności w dziedzinie szkoleń i podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

W opinii Trybunału, sama konstatacja zarzucalnego, bo dowolnego różnicowania sytuacji prawnej określonych podmiotów, w żadnym razie nie wystarcza do przyjęcia, że wnioskodawca uzasadnił postawiony przez siebie zarzut.

Z tych przyczyn, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Mając na uwadze powyższe, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.